

4. Куруджи Ю., Холодний Г., Холодна Ю. Використання маркетингових інструментів у розвитку туристичної сфери. *Економіка та суспільство*. 2023. № 48. Вип. 48. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-48-8>

5. United Nations World Tourism Organization. Ethnic and Cultural Tourism Report. Madrid: UNWTO, 2023. URL: <https://www.untourism.int/> (дата звернення: 24.10.2025)

Юхновська Ю.О.
*доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри менеджменту та туризму*

Ардишева Ю.В.
*здобувачка 4 курсу першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності 242 Туризм
КЗВО «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» ЗОР
м. Запоріжжя, Україна*

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ ЕФЕКТ РЕАБІЛІТАЦІЙНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ

У сучасних умовах зростання потреби у відновленні фізичного та психічного здоров'я населення, особливо після пандемії COVID-19 та в умовах воєнних дій, реабілітаційний туризм набуває особливого значення для України. Цей напрям поєднує елементи медичного, санаторно-курортного та соціального туризму і сприяє зміцненню людського потенціалу, що є основою соціально-економічного розвитку держави [2].

Розвиток реабілітаційного туризму – це не лише оздоровлення громадян, але й важливий чинник економічного зростання регіонів, особливо тих, які мають природно-лікувальні ресурси, мінеральні води, грязі, кліматичні умови (Трускавець, Моршин, Східниця, Хмільник, Бердянськ (тимчасово окупований) тощо) [1].

Реабілітаційний туризм охоплює комплекс заходів з відновлення здоров'я через лікувально-профілактичні програми, фізичну активність, психологічну підтримку, релаксацію та використання природних лікувальних ресурсів.

В Україні він представлений у таких формах:

- медико-реабілітаційний туризм – санаторії, бальнеологічні курорти, спа-комплекси;
- психологічно-реабілітаційний туризм – центри відновлення для ветеранів, переселенців, учасників бойових дій;
- еколого-реабілітаційний туризм – програми оздоровлення на природі, зелені садиби, екоцентри.

Реабілітаційний туризм сприяє зменшенню рівня захворюваності, інвалідизації та смертності, підвищує працездатність і тривалість активного життя громадян.

Для країни, яка переживає наслідки війни, цей ефект має стратегічне значення – він допомагає відновити фізичний та психологічний стан людей, зокрема військових, волонтерів, постраждалих від бойових дій.

Програми реабілітаційного туризму стають ефективним інструментом соціальної інтеграції – повернення ветеранів, переселенців і людей з особливими потребами до активного життя.

Такі ініціативи реалізуються у Трускавці, Хмельнику, Одесі, Закарпатті, де створюються центри психологічного відновлення та арт-терапії [1].

Спільна участь громади, волонтерів і бізнесу у створенні програм реабілітаційного туризму сприяє зміцненню соціального капіталу, розвитку довіри та партнерства між різними секторами суспільства.

Розвиток реабілітаційного туризму формує цінність здорового способу життя, екологічної культури, усвідомлення необхідності профілактики та самодопомоги.

Функціонування реабілітаційних і санаторно-курортних комплексів сприяє створенню нових робочих місць у сферах медицини, готельного бізнесу, харчування, транспорту, сфери послуг.

Один сучасний реабілітаційний центр середнього рівня забезпечує роботою 100–250 осіб та опосередковано створює до 500 додаткових робочих місць у суміжних галузях.

Розвиток реабілітаційного туризму стимулює державно-приватне партнерство, відкриває можливості для міжнародного співробітництва.

Європейські фонди підтримують створення центрів реабілітації ветеранів і програм інклюзивного туризму, що сприяє модернізації інфраструктури регіонів.

Реабілітаційні об'єкти забезпечують податкові надходження від діяльності підприємств, оренди, туристичного збору.

Курорти Трускавець і Моршин, наприклад, формують до 30–40% місцевих доходів саме завдяки санаторно-реабілітаційному туризму.

Реабілітаційний туризм дозволяє зменшити сезонність туристичних потоків і розвивати громади навіть у міжкурортний період, поєднуючи медичні, освітні та рекреаційні послуги.

Реабілітаційний туризм в Україні має мультиплікативний вплив – він водночас:

- зміцнює здоров'я населення;
- підвищує рівень зайнятості;
- збільшує інвестиційну привабливість територій;
- покращує якість інфраструктури (дороги, зв'язок, благоустрій);
- формує позитивний імідж країни як центру оздоровчого та реабілітаційного туризму.

Розвиток цього напрямку відповідає цілям сталого розвитку ООН, зокрема Цілям 3 (Добре здоров'я і благополуччя), 8 (Гідна праця та економічне зростання) і 11 (Сталий розвиток громад).

Попри значний потенціал, реабілітаційний туризм в Україні стикається з рядом проблем: недостатнє фінансування галузі; застаріла матеріально-технічна база санаторіїв; слабка законодавча підтримка медичного туризму; низький рівень міжнародного маркетингу.

Для подальшого розвитку необхідно: прийняти державну програму розвитку реабілітаційного туризму; створити єдиний реєстр реабілітаційних закладів; запровадити стандарти якості послуг і механізми сертифікації; активізувати співпрацю з міжнародними організаціями у сфері медичної реабілітації.

Реабілітаційний туризм в Україні є важливим соціально-економічним ресурсом, що поєднує лікування, відпочинок і розвиток територій. Його впровадження сприяє: зміцненню здоров'я населення та реінтеграції вразливих груп; підвищенню зайнятості й доходів громад; залученню інвестицій та розвитку інфраструктури; підвищенню міжнародного іміджу України як оздоровчої держави.

Отже, підтримка реабілітаційного туризму має стати стратегічним напрямом державної політики, який поєднує соціальні, економічні та гуманітарні аспекти відновлення країни.

Список використаних джерел:

1. Богаченко О. П. *Форми і способи розвитку лікувально-оздоровчого туризму в приморських місцевостях. Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності.* 2014. Вип. 1 (10). Т. 2. С. 144-149
2. Бугас Н. В., Гутман А. І. *Вплив ризиків та невизначеностей на ефективність діяльності санаторно-курортних закладів України в умовах пандемії COVID-19.* URL : <https://cutt.ly/oRVCe98>

Юхновська Ю.О.

*доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри менеджменту та туризму*

Білоножка М.П.

*здобувач 4 курсу першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності 242 Туризм*

*КЗВО «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» ЗОР
м. Запоріжжя, Україна*

ВПЛИВ МЕДИКО-ОЗДОРОВЧОГО ТУРИЗМУ НА ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ НАСЕЛЕННЯ

В умовах глобальних соціально-економічних змін, зростання стресових навантажень і погіршення стану здоров'я населення України, питання формування здорового способу життя стає одним із ключових напрямів державної політики у сфері охорони здоров'я та туризму.